

Ajankohtaista maahanmuutto- ja kotouttamisasiassa

Anna Bruun

Neuvotteleva virkamies

16.9.2020

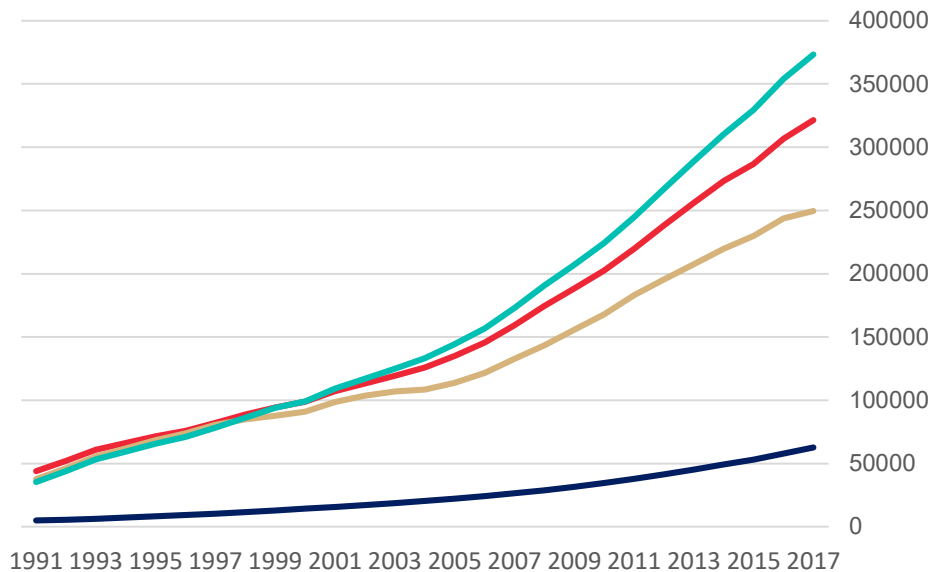
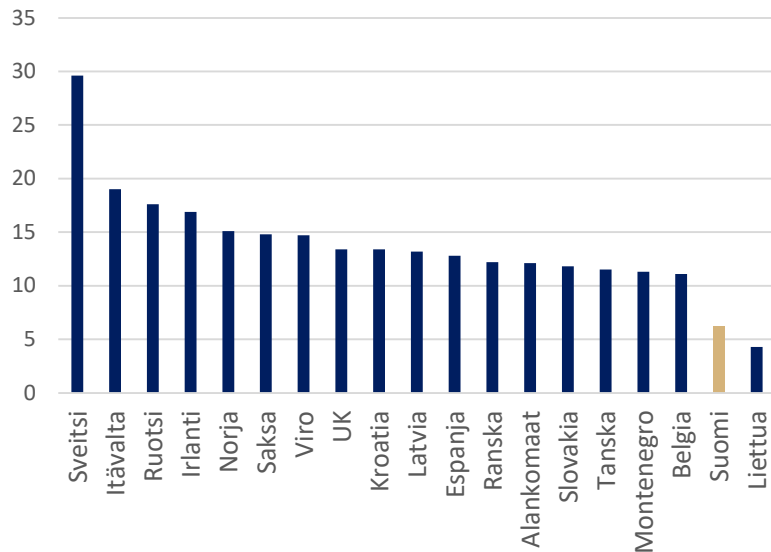
Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Kansainvälisesti vertaillen Suomessa asuu vähän maahanmuuttajia, mutta määrä on kasvussa

Maahanmuuttajien määrän kehitys Suomessa 1991–2017

Maahanmuuttajien osuus koko väestöstä 2017 (%)

- Ulkomaalaistaustainen, syntynyt Suomessa
- Ulkomaalaistaustainen, syntynyt ulkomailla
- Ulkomaan kansalainen
- Vieraskielinen

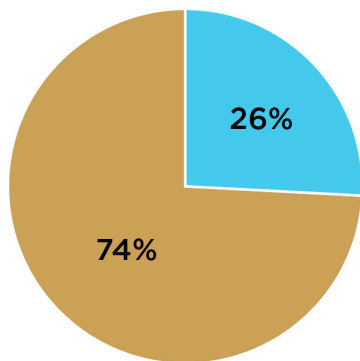
Lähde: YK, Kototietokanta /

Suomeen muutetaan eniten perheen, työn ja opiskelun takia; myös pakolaisina

Myönnetyt ensimmäiset oleskeluluvat ja EU-kansalaisten rekisteröimät oleskeluoikeudet

(2018)

Yhteensä
33 657

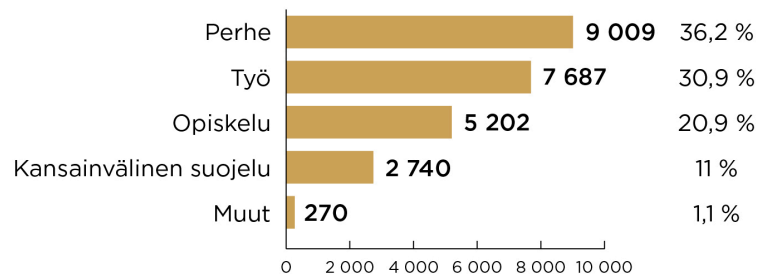
Lähde: Maahanmuuttovirasto

EU-kansalaisten
rekisteröimät
oleskeluoikeudet
8 749

EU:n ulkopuolelta
tulleiden
oleskeluluvat
24 908

Myönnetyt ensimmäiset oleskeluluvat maahanmuuton syyn mukaan

(2018)

Yhteensä
24 908

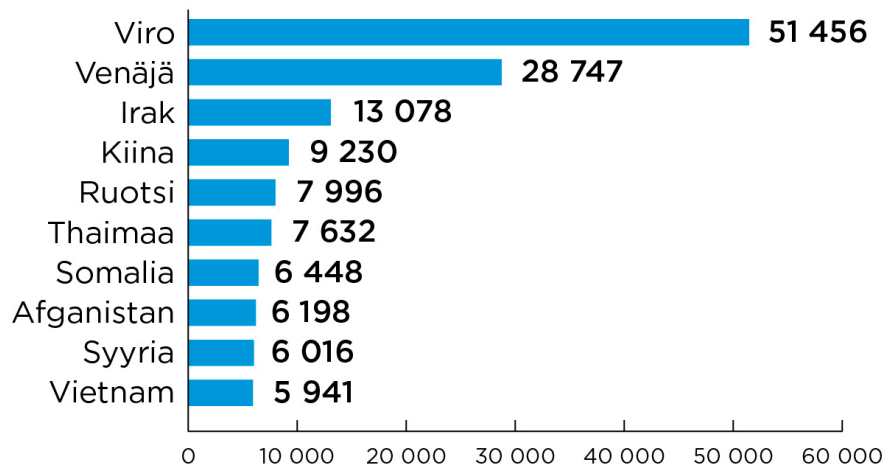
Lähde: Maahanmuuttovirasto

Suomeen muutetaan selvästi eniten lähialueilta

Ulkomaan kansalaiset: Kymmenen suurinta kansalaisuutta

(2018)

Lähde: Väestörakenne, Tilastokeskus

Työ ja opiskelu

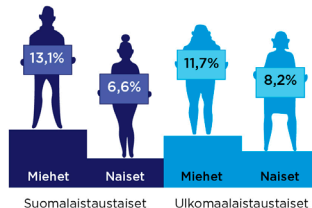
Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Ulkomaalaistaustaisten työllisyyden erityispiirteitä

Yrittäjien osuus työllisistä

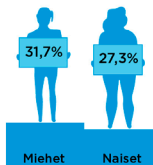
(2017)*

Sijoittuminen koulutusta vastaavaan työhön

(2018)**

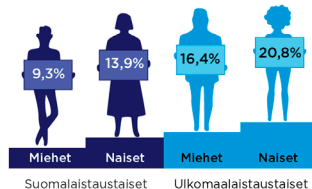
Tietoa suomalais-taustaisten osalta ei ole saatavilla.

Ylikoulutettujen osuus työssä käyvistä 18-64-vuotiaista ulkomaalaistaustaisista

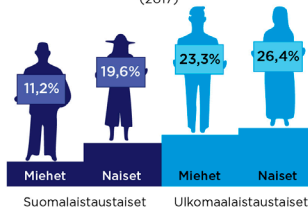
Määräaikaista työtä tekevien osuus palkansaajista

(2017)*

Osa-aikaista työtä tekevien osuus palkansaajista

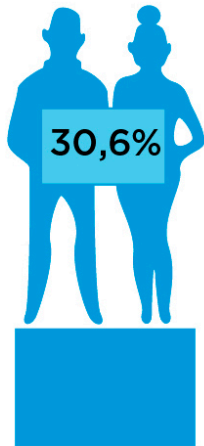
(2017)*

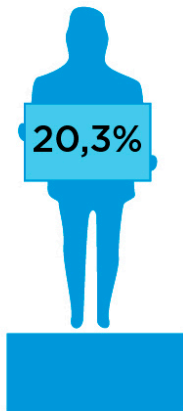
Lähde: Kotoutumisen indikaattorit -tietokanta / Tilastokeskus

Koettu syrjintä työelämässä

(2018)**

Taustamaat ja
sukupuolet yhteensä

Vähiten syrjintää kohdanneet:
Viro, miehet

Eniten syrjintää kohdanneet:
Intia, Vietnam, Thaimaa, Kiina
ja Muu Aasia, miehet

Kokenut nykyisessä työpaikassaan eriarvoista kohtelua tai syrjintää viimeisen viiden vuoden aikana

PÄÄMINISTERI SANNA MARININ HALLITUSOHJELMA

Lisätään osaajien työperäistä maahanmuuttoa. Työperäisen maahanmuuton painopisteeksi asetetaan työvoimapulasta kärsivät alat sekä TKI-toiminnan kärki- ja kasvualojen kannalta olennaiset erityisosaajat, opiskelijat ja tutkijat. Kootaan laaja-alainen toimenpideohjelma tavoitteen toteuttamiseksi.

TALENT BOOST – HALLITUSOHJELMA

Päämäärä:

Kansainväliset osaajat vahvistavat Suomen työllisyysastetta, korkeakoulujen laatua, monimuotoisuutta ja kansainvälisyyttä sekä yritysten ja TKI-toiminnan kasvua, kansainvälistymistä ja uudistumista sekä investointien saamista Suomeen.

Tavoitteet:

1. Suomi on kansainvälisesti houkutteleva paikka työskennellä, opiskella, tutkia ja yrittää.
2. Työnantajat osaavat ja haluavat rekrytoida kansainvälisiä osaajia.
3. Kansainvälisten osaajien asiantuntemus vahvistaa suomalaisten yritysten ja TKI-toiminnan kasvua, kansainvälistymistä ja uudistumista.

Kansainvälinen osaaja -termillä viitataan niin kansainvälisiin erityisasiantuntijoihin, työvoimaan, startup-yrittäjiin, opiskelijoihin kuin tutkijoihin.

Sipilän hallituksen puoliväliriihessä käynnistynyt Talent Boost keskittyi alkuvaiheessa erityisasiantuntijoihin ja startup-yrittäjiin. Nykyisessä hallitusohjelmassa kohderyhmä laajentui koskemaan työntekijöitä, opiskelijoita ja tutkijoita.

KEINO: työllisyys-, elinkeino-, innovaatio-, koulutus- ja maahanmuuttopolitiikan yhteensovittaminen

Toimenpidekokonaisuus 1: OSAAVAN TYÖVOIMAN SAATAVUUDEN EDISTÄMINEN

- #Finlandworks – erityisasiantuntijoiden, opiskelijoiden, tutkijoiden ja startup-yrittäjien houkuttelu
- kansainvälisen rekrytoinnin malli
- korkeakoulujen kansainvälisten opiskelijoiden ja tutkijoiden rekrytointi
- stipendi- ja harjoitteluvaihto-ohjelmat

Toimenpidekokonaisuus 2: ULKOMAALAISLAINSÄÄDÄNNÖN JA LUPAMENETTELYJEN KEHITTÄMINEN

- koulutus- ja työperusteisten oleskelulupien nopea ja sujuva käsittely (km. kuukauden käsittelyaika)
- valmistumisen jälkeisen oleskeluluvan pidentäminen kahteen vuoteen ja lyhytaikaisen työn vastaanoton mahdollistaminen
- ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön torjunta

Toimenpidekokonaisuus 3: PITOVOIMAN JA KASVUN EDELITYSTEN VAHVISTAMINEN

- asiakaslähtöiset asettautumispalvelut
- yritysten, TKI-toimijoiden ja kansainvälisten osaajien kohtaamista edistävä toimintamallit
- kansainvälisten osaajien integroitumista, työllistymistä ja yrittäjyyttä edistävä palvelut
- työelämän monimuotoisuutta ja osaamisen tunnistamista lisäävät toimenpiteet

ESITYS: Laaditaan koulutus- ja työperäisen maahanmuuton tiekartta vuoteen 2035

Määritellään yli hallituskauden katsovat painopisteet, puitteet ja toimenpiteet koulutus- ja työperäiselle maahanmuutolle.

Koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton tiekarttatyö

- **Koulutus- ja työperäinen maahanmuutto ilmiönä edellyttää ylihallituskautista tarkastelua ja tavoiteasetantaa. Tiekartta määrittelee tavoitteellisen kehittämissuunnan pidemmälle aikavälille.**
- **Aikajänne vuoteen 2035 asti.**
- **Tavoitteet:**
 - muodostaa yhteinen tilannekuva ja laatia tietoperusteisia arvioita yhteiskunnallisen kehityksen kannalta tarvittavalle osaajien maahanmuutolle
 - määrittellä tulevien vuosien tavoitteet, painopisteet, puitteet ja tavoitetta kohti vievät toimenpiteet koulutus- ja työperäiselle maahanmuutolle.
- **Valmistelusta vastaavat TEM ja OKM yhdessä Talent Boost -toimenpideohjelman ohjausryhmän ja veto- ja pitovoimatyöryhmän kanssa. Työhön osallistetaan sidosryhmiä laajasti.**
- **Lähtökohtina ovat väestö- ja osaamistarve-ennusteet sekä keskeiset maahanmuutto-, koulutus-, tutkimus- ja innovaatiopoliittiset linjaukset ja -prosessit.**

Muuta ajankohtaista Talent Boostissa 1/2

• Kansainvälisen rekrytoinnin malli

- TE-toimiston, ELY:n ja Kehan uudet koordinaattorit aloittaneet elokuun lopulla
- Seurannan ja kysynnän ja tarjonnan mekanismin kehittäminen
- Kansainvälisen rekrytoinnin opas työnantajille työn alla, sis. eettisen rekrytoinnin pelisäännöt
- EURES-palveluiden vahvistaminen, mm. Online Job Days -verkkorekrytointitapahtumat
- Pilotti hoiva-avustajien rekrytoinnista Vietnamista valmistelussa, ensin pienimuotoisesti ja myöhemmin mahdollinen skaalaus

• Talent Boost -työkalupakki yritysten monimuotoistumiseen ja sisäiseen kansainvälistymiseen

- Yrityksille suunnatut palvelut monikulttuuristen työyhteisöjen johtamiseen ja kansainvälisen osaamisen hyödyntämiseen, mm. Talent Explorer –rahoitus, Työpaikkasuomi/ruotsi, Kv. Työyhteisövalmennus, Further Educated with Companies –työvoimakoulutukset.
- Talent Boost –mittarin avulla organisaatio voi kartoittaa valmiuksiaan rekrytoida maahanmuuttajia ja organisaatiokulttuurinsa avoimuutta.
- Valmisteilla Business Finlandin koordinoima Globaalit osaajat –kampanja yrityspalveluiden markkinoimiseksi sekä kv. osaajien potentiaalinen esiintuomiseksi.
- Osa työelämän monimuotoisuusohjelmaa

Muuta ajankohtaista Talent Boostissa 2/2

- **Talent Boost -toimenpiteet osana TKI-tiekarttaa, viennin ja kv. kasvun ohjelmaa sekä kaupunkien ekosysteemisopimuksia**
 - Tuetaan **Talent Hub -palvelumalleilla** kv. osaajien, korkeakoulujen, innovaatiotoimijoiden ja (start up)-yritysten kohtaamista ja yhteiskehittämistä sekä koronan jälkeistä elpymistä ja uuden kasvun edellytyksiä.
- **Osaajille kohdennettu Finlandworks-maakuvatyö**
 - **Finlandworks-koordinaatiotiimi** edistää opiskelijoiden, erityisasiantuntijoiden, tutkijoiden ja startupien houkuttelun synergioita. Mukana TEM, OKM, Business Finland, Opetushallitus, Suomen Akatemia ja KEHA-keskus.
 - Aasiaan ja Venäjälle kohdennettu korkeasti koulutetuille ja opiskelijoille suunnattu Study and work in Finland –webinaarisarja Business Finlandin ja Opetushallituksen yhteistyönä syksyllä 2020

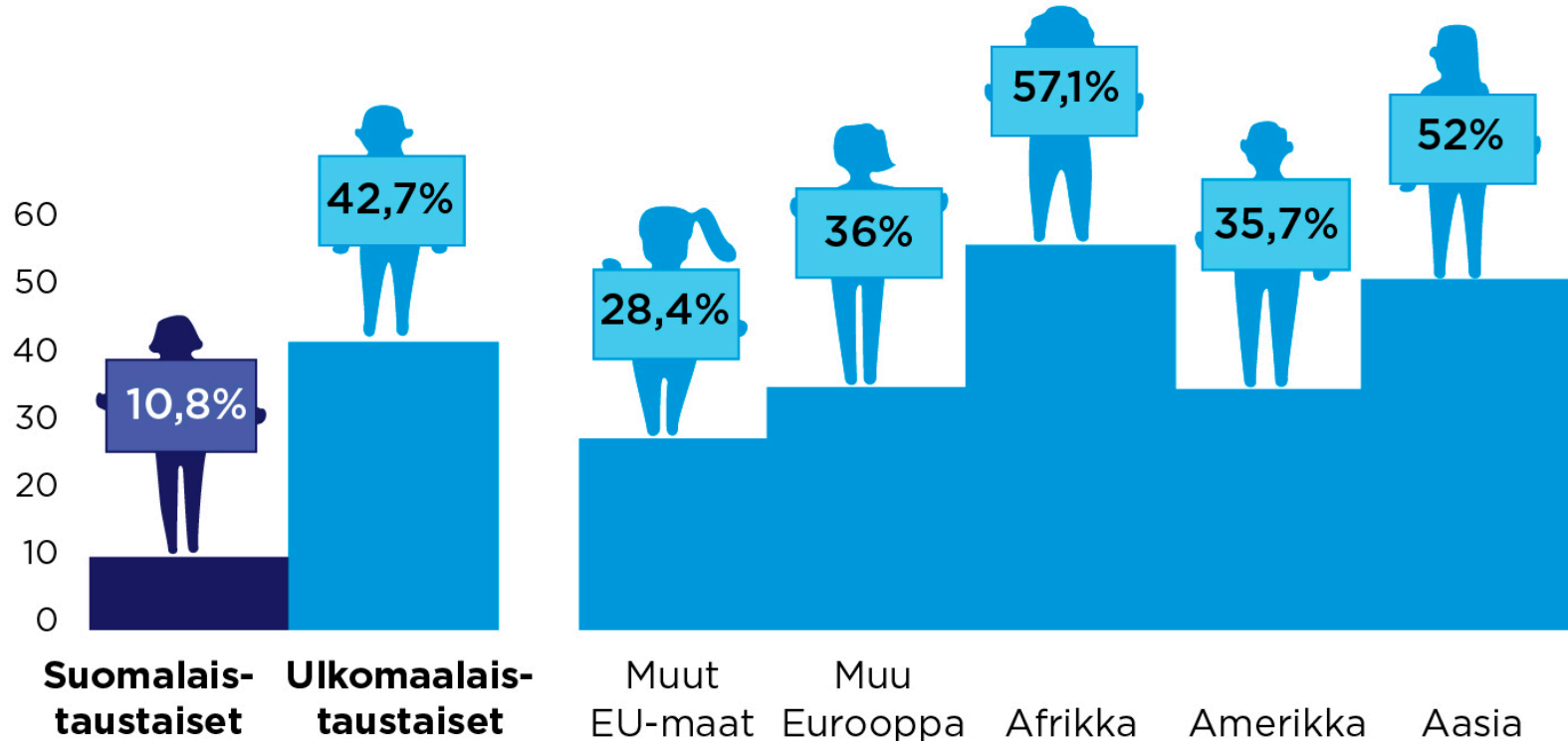
Osallisuus

Laki kotoutumisen edistämisestä määrittelee kotoutumisen vuorovaikutteiseksi prosessiksi maahanmuuttajan ja ympäröivän yhteiskunnan välillä. Puhutaan kaksisuuntaisesta kotoutumisesta, jossa maahanmuuttaja oppii työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja ja vastaanottava yhteiskunta muuttuu ja kehittyy maahanmuuton myötä.

Lasten pienituloisuusaste

(2017)*

Kotoutumisen edistämiseen tähtäävä työ

Hallitusohjelma

- kotoutumisen edistäminen huomioitu poikkileikkaavana teemana: *Myönteistä ja aktiivista kotoutumista edistetään maahanmuuttajan kielitaidon ja ammatillisten valmiuksien vahvistamisella, työllistymisen nopeuttamisella ja yhteiskunnan tuntemusta ja osallisuutta edistämällä.*

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan hyväksymä mietintö

- edellytetään selontekoa kotouttamistoimien uudistamistarpeista
- julkisen talouden suunnitelma (kehyspäättös) ja valtion talousarviossa myönnetyt määrärahat

Muut politiikkalohkot, joissa on maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseen liittyviä kirjauksia myös hallitusohjelmassa

- Työllisyys- ja koulutus
- Sosiaali- ja terveyspalvelut
- Asuminen
- Osallisuutta edistävät toimet

Muita isoja uudistuksia

- Työllisyyden kuntakokeilut
- Jatkuvan oppimisen uudistus
- SOTE-uudistus
- SOTU-uudistus
- Työvoima- ja yrityspalveluiden palvelurakenteen uudistaminen
- Palkkatuen kehittäminen

Kehittämistyö rakentuu olemassa olevalle perustalle

- Kotouttamispolitiikan- ja palveluiden kehittäminen rakentuu edellisillä hallituskausilla luodulle perustalle. Kehitetty **koulutus- ja työllistymispolkujen tarvelähtöisyyttä ja sujuvuutta**:
 - **Ohjausta ja osaamisen tunnistamista** vahvistamalla
 - Uudistamalla **kotoutumiskoulutusta** työelämälähtoisemmäksi ja yksilöllisemmäksi
 - Maahanmuuttajien nopean työllistymisen **SIB-kokeilulla**
 - Avaamalla uusia mahdollisuuksia perustaitojen kehittämiseksi, ml. **vapaan sivistystyön** maahanmuuttajakoulutus tavoittamaan katveeseen jääneitä kohderyhmiä
 - Joustavoittamalla **ammattillisen koulutuksen kielitaitovaatimusta** ja lisäämällä kielellistä tukea koulutuksessa
 - Kehittämällä **SIMHE-palveluita korkeakouluissa**
 - Vahvistamalla moniammatillisuutta mm. **kuntien osaamiskeskuksissa**

Ohjaus ja osaamisen tunnistaminen

- Maahanmuuttajien osaamisen tunnistamista kehitetty viime vuosina – valtakunnallinen malli puuttuu toistaiseksi
- Työ- ja toimintakyvyn parempi tunnistaminen
- Omakielisen yhteiskuntaorientaation laajempi hyödyntäminen
- Maahanmuuttajien matalan kynnyksen, moniammatillisten ohjaus- ja neuvontapalveluiden kehittäminen ja vakiinnuttaminen käynnistymässä
- Pakolaistaustaisten ohjaus -hanke (AMIF): kohtaavan asiakastyön malli TE-toimistoihin ja muuallekin

Kohtaavan asiakastyön portaat

1. Empatiavaihe

Kohtaa: aloita sieltä, missä toinen on, älä sieltä missä odotat tai haluat toisen olevan.

Osoita kärsivällisyyttä ja suhtaudu asiakkaaseen tasa-arvoisena.

Anna jotakin itsestäsi.

2. Ohjauksellinen vaihe

Kuuntele ihmistä hänen näkökulmastaan.

Neuvottele aidosti seuraavasta askeleesta.

Tue asiakkaan pieniäkin aloitteita.

3. Neuvonnallinen vaihe

Asiakas on oman tilanteensa asiantuntija, anna tiedollinen asiantuntijuutesi hänen käyttöönsä.

Havainnollista, piirrä, käytä kuvia.

Pysy lämpimän rauhallisena jos joudut kertomaan huonoja uutisia.

4. Hyvästely

Kannusta, kiitä.

Kannattele prosessia kotitehtävällä.

Anna jotakin itsestäsi.

Maahanmuuttajien monialaisten palveluiden kehittäminen

- **Kuntien maahanmuuttajien osaamiskeskustoiminta vakiinnutetaan ja laajennetaan (TAE 2020)**
 - Osaamiskeskuksissa tehdään monialaista yhteistyötä maahanmuuttajien osaamisen tunnistamiseksi ja vahvistamiseksi sekä ohjauksen tehostamiseksi: asiakkaan palvelutarve ja työllistymispotentiaali arvioidaan, ja tarjotaan tarpeiden mukaista palvelua, tai ohjataan eteenpäin vievälle palvelupolulle.
 - Toimintamalli yhdistää koulutuksen, työllistymisen ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja aikuisille maahanmuuttajille.
 - Tavoitteena on, että asiakkuus päättyy joko koulutukseen tai työhön.
- **Maahanmuuttajien monialaisia ohjaus- ja neuvontapalveluita kehitetään kunnissa (TAE 2020)**
 - TEM on myöntänyt avustusta 21 hankkeelle eri puolilla Suomea.
 - Kehittämistyötä tuetaan ajalla 1.9.2020-31.8.2021.
 - Tavoitteena on tehostaa maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä kehittämällä monialaista matalan kynnyksen ohjausta ja neuvontaa ja parantamalla ohjauksen ja neuvonnan saatavuutta.

Kiitos!